

Про мультимедійні навчальні презентації для майбутніх філологів

Н. В. Сорокіна*

Інститут філології Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: sorokina_univ@mail.ru

Paper received 30.06.15; Accepted for publication 14.07.15.

Анотація. У статті розглядаються теоретичні засади конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій як засобу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів. Подається комплекс вправ і завдань у змісті презентацій, які використовуються у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів.

Ключові слова: майбутні філологи, мультимедійна навчальна презентація, вправи і завдання, професійна іншомовна компетентність

Вступ. Розширення міжнародних зв'язків, намагання утвердити нові стандарти взаємин між країнами Європейського Союзу, інтеграція європейського освітнього простору активізує професійний інтерес особистості до вивчення іноземних мов як засобу спілкування. З огляду на це, питання формування професійної іншомовної компетентності постає особливо гостро. Нині розвиток технічних засобів телекомунікацій і зв'язку, поширення та використання мультимедійних технологій створює передумови для модернізації освіти, для залучення сучасних засобів навчання, що, з одного боку, дає можливість вивчати дисципліни гуманітарного циклу на якісно новому рівні, а з іншого – сприяє формуванню інформаційної культури, що передбачено освітніми і кваліфікаційними вимогами до випускників класичних університетів напряму «Іноземна філологія».

Короткий огляд публікацій з теми. У сучасній освітній сфері проблему використання мультимедійних технологій представлено широкою палітрою наукових досліджень: застосування мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців (В.Ю. Биков, Л.А. Карташова); мультимедійні технології як засіб навчання й інструмент, за допомогою якого розробляються педагогічні програмні засоби (М.А. Бовтенко, П.І. Сердюков.). Ряд дисертаційних праць присвячений розробленню методичних принципів проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм і комплексів для учнів і студентів (А.М. Гуржій, Л.Х. Зайнутдинова, В.Г. Редько). У зарубіжній педагогічній думці використання мультимедійних технологій та їх дидактичний потенціал вивчають Г. Кирмайер, М. Мейерс, М. Нео і К. Нео та ін. Останнім часом зростає увага до таких дидактичних засобів як мультимедійні навчальні презентації. Предметом дослідження стали окремі питання щодо особливостей їх проектування і методів використання в навчальному процесі (Л.І. Ястребов, О.П. Мокрогуз), класифікації за окремими критеріями (Н.П. Дементієвська, Н.В. Морзе), навчання мистецтва презентації у професійній іншомовній підготовці майбутніх фахівців (О.І. Назаренко).

Мета статті – теоретично обґрунтувати особливості змісту мультимедійних навчальних презентацій, що використовуються у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів.

Матеріали і методи. Аналіз наукових здобутків вітчизняних і зарубіжних учених засвідчує, що потужним резервом істотного підвищення якості професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів й засобом, що сприяє ефективності процесу формування їхньої професійної іншомовної компетентності, є за-

стосування мультимедійних навчальних презентацій. У контексті проблематики дослідження мультимедійні навчальні презентації розглядаємо як мультимедійний засіб навчання, створений викладачем або студентом самостійно відповідно до визначених теоретичних засад, має певну дидактичну структуру і використовується з метою ефективної організації процесу формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

Ефективність мультимедійних презентацій значною мірою залежить від якісного складу використаних матеріалів, а також від майстерності педагога. Тому організація їх змісту (як на етапі проектування, так і в процесі їх використання) є пріоритетною. Звідси важливість концептуальних педагогічних положень, на яких ґрунтується процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів із використанням мультимедійних презентацій.

Сучасна парадигма професійної іншомовної освіти має на меті організацію навчання, котра забезпечує комунікативно-діяльнісний характер процесу оволодіння іноземною мовою. З іншого боку, професійна іншомовна компетентність є особистісним явищем, тому у процесі її становлення особливо важливим є розвиток особистості майбутнього філолога. Враховуючи це, вважаємо доцільним застосовувати особистісно орієнтований і комунікативно-діяльнісний підходи у процесі добору змісту презентацій та їх використання у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів. Обґрунтуємо нашу позицію.

У площині формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів особистісно орієнтований підхід реалізується у практичному спрямуванні змісту навчання; урахуванні у доборі навчальних матеріалів інтересів і професійних потреб майбутніх філологів; проблемному викладі матеріалу; наявності завдань, що активізують розвиток умінь оцінювати та регулювати свою діяльність, стимулюють до самостійного вибору і використанні найбільш значущих для майбутніх філологів способів опрацювання матеріалу; застосуванні вправ і завдань, котрі спрямовані на залучення особистісного досвіду, почуттів, емоцій і спонукають до висловлення власної думки.

Комунікативно-діялісне спрямування процесу формування професійної іншомовної компетентності за допомогою мультимедійних навчальних презентацій зумовлює використання в їхньому змісті автентичних матеріалів як реальних продуктів мовленнєвої діяльності носіїв мови; комунікативно спрямованих вправ і завдань, що спонукають мовленнєву взаємодію; методів, форм роботи, котрі забезпечують спілкування студентів, спрямоване на постановку і вирішення конкре-

тних навчальних завдань: рольові та ділові ігри, проблемні ситуації; взаємонавчання, взаємоконтроль. Це сприятиме всебічному формуванню іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів.

Таким чином, упровадження у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів особистісно орієнтованого та комунікативно-діяльнісного підходів зумовлює їх вплив на добір мовного, мовленнєвого, ілюстративного та інформаційного матеріалу для мультимедійних презентацій. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне визначити та обґрунтувати комплекс вимог, що регулюватимуть процес добору змісту для цього засобу навчання. Принагідно зазначимо, що «вимога – це норма, правило, якому хто-небудь, що-небудь повинен підлягати» [1, с. 434]. У контексті нашого дослідження «вимога» – це правило, що зумовлює процес добору мовного, мовленнєвого, інформаційного й ілюстративного матеріалу для мультимедійних презентацій.

Ураховуючи педагогічний досвід (А.С. Гембарук, Л.В. Данилюк, В.Г. Редько) з проблеми конструювання змісту засобів навчання, вважаємо, що зміст мультимедійних презентацій має відповідати ряду *вимог*. Прокоментуємо їх.

1. Досягнення майбутніми філологами рівня іншомовної комунікативної компетентності, визначеного чинною програмою [2], передбачає наявність у змісті презентацій оптимального якісного і кількісного складу навчального матеріалу, котрий узгоджується з цілями програми, є доступним для всіх студентів і надає можливість задовольняти їхні комунікативні наміри в межах професійно спрямованих тем; зорієнтовує на виправданий вибір засобів засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу, котрі ефективно готують майбутніх філологів до професійного спілкування та сприяють оволодінню ним на рівні, визначеному програмою.

2. Інтегроване оволодіння студентами всіма видами мовленнєвої діяльності зумовлює необхідність збалансованості змісту мультимедійних презентацій для взаємопов'язаного оволодіння майбутніми філологами продуктивними (говоріння, письмо) і рецептивними (аудіювання, читання) видами мовленнєвої діяльності.

3. Концентричність презентації навчального матеріалу та його ситуативна зумовленість передбачає поступове збагачення особистісного комунікативного і навчального досвіду студентів-філологів з кожної теми за допомогою доцільно дібраного навчального матеріалу в мультимедійній презентації, котрий доповнює її зміст новими фактами і мовними одиницями.

4. Фахова зорієнтованість навчального матеріалу зумовлюється використанням відповідних текстових, аудіо- та відеоматеріалів, які спрямовані на формування вмотивованої готовності до оволодіння іноземною мовою, підтримують інтерес і позитивне ставлення до майбутньої професії, сприяють розвитку вміння здобувати іншомовний досвід відповідно до своїх життєвих і професійних потреб.

5. Комунікативно-діяльнісний характер навчального матеріалу зорієнтовує на створення комунікативної атмосфери, наближення її до умов реального спілкування, що реалізується за допомогою застосування автентичних матеріалів, які є реальними продуктами мовленнєвої діяльності носіїв мови; використання комунікативно спрямованих вправ і завдань, що спонукають мовленнєву взаємодію (вербальну і неверба-

льну) у різних формах (індивідуальній, парній, груповій) навчання; наявність завдань проблемного, креативного характеру, що забезпечують розвиток творчої активності, формування механізмів самостійної пізнавальної діяльності, розвиток технологічних умінь майбутніх філологів, об'єктивного оцінювання і переосмислення свого досвіду; вироблення власних стратегій навчання і самовдосконалення, готовності до навчання впродовж життя.

6. Особистісна спрямованість навчального матеріалу передбачає урахування індивідуальних особливостей і можливостей майбутніх філологів (пізнавальні здібності, когнітивний стиль навчання, рівень іншомовної підготовленості, інтереси, навчальний і життєвий досвід) шляхом використання різнорівневого навчального матеріалу, завдань на вибір, особистісно значущого, емоційно насиченого матеріалу, самостійних пізнавальних завдань, індивідуалізації домашнього завдання, що сприяють розвитку особистості студента, його самостійності, формуванню власної позиції, критичності мислення тощо.

7. Структурованість мовного, мовленнєвого, інформаційного й ілюстративного матеріалу в мультимедійних презентаціях передбачає його чітку розподіленість по слайдах: матеріал повинен подаватися порціями, зручними для сприйняття. Вважаємо нелогічним на одному слайді розмішувати багато інформації.

Ураховуючи наведені вище теоретичні положення, розглянемо, як їх доцільно інтерпретувати у змісті мультимедійних навчальних презентацій. Комунікативно-діяльнісний характер процесу професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів забезпечується комплексом різних видів дій, необхідних для досягнення цілей спілкування. Ці дії реалізовані у вправах і завданнях, які є пріоритетними засобами оволодіння змістом. У контексті нашого дослідження метою вправ і завдань у змісті мультимедійних презентацій є оволодіння майбутніми філологами найсуттєвішими навчальними діями, котрі покликані забезпечити їх спроможність здійснювати спілкування в усній і писемній формах відповідно до визначених цілей. У зв'язку з цим, на кожному етапі навчання мають бути визначені вправи і завдання, що стимулюють комунікативну діяльність майбутніх філологів. Їхні співвідношення утворюють ієрархію варіантів, на які спираються усі типи вправ, що застосовуються у навчальному процесі.

Спираючись на результати досліджень С.Ю. Ніколаєвої, В.Г. Редька, Н.К. Скляренко, Л.М. Черноватого та зважаючи на науково-теоретичні засади організації професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, у змісті мультимедійних презентацій ми виділяємо: **мовні, умовно-мовленнєві, мовленнєві вправи та комунікативні завдання**.

1. Мовні вправи застосовуються на мовно-когнітивному етапі навчання з метою формування мовних (лексичних, граматичних, фонетичних) навичок. Це забезпечується виконанням студентами дій з мовним матеріалом, що презентується, поза ситуацією спілкування і передбачає зосередження власне на формі мовної одиниці. У межах досліджуваної проблеми мовні вправи зорієнтовані на підготовку майбутніх філологів до здійснення мовленнєвої діяльності, відтак їх використання вважаємо доцільним на відповідному етапі роботи з презентаціями. Наведемо приклад.

Choose the necessary word to fill in the gap in the sentence (Оберіть необхідне слово, щоб заповнити пропуск у реченні):

1. Normally the painting _____ from the travelling.

2. But the owners _____ to make an exception.

3. The organisers _____ hard to bring the pictures together

Ban fight lend refuse convince persuade

(Презентація «Cloude Monet» «Клод Моне» слайд № 15)

2. Умовно-мовленнєві вправи, представлені у змісті презентацій, готують майбутніх філологів до здійснення мовленнєвої діяльності. Вони передбачають перенесення набутих знань і сформованих навичок у мовленнєву діяльність задля їх удосконалення. Метою цих вправ є здійснення майбутніми філологами мовленнєвої діяльності у ситуативних умовах за наявності певного комунікативного завдання. Проілюструємо зразком.

You are a speechwriter. Your current task is to write a Christmas speech for: Rector of the University; President of Ukraine; President of Students' Parliament (choose one), using your plan and practical tips (Уявіть, що ви - спічрайтер. Напишіть Різдвяну промову (на вибір) для: Ректора університету; Президента України; Президента студентського парламенту, користуючись планом і порадами):

You are a speechwriter.
Your current task is to write a Christmas speech for (choose one)

- - Rector of the University
- - President of Ukraine
- - President of the Students' Parliament

Write your speech using this tips

- 1. Make headings for each of your paragraph and write notes about what you will say on each of them.
- 2. Do your research. Who and what is being celebrated and why?
- 3. Your speech should reflect the occasion.
- 4. Speak a little on the history of the event.
- 5. Make it short. People who are celebrating don't want to hear long speech.

(Презентація «Queen's Christmas broadcast» «Різдвяне привітання королеви» слайд № 19,20)

Принагідно зазначимо що наявність вибору у формулюванні інструкції до виконання вправи є реалізацією особистісно орієнтованого підходу. Крім того, особливості навчальної ситуації мають фахове спрямування, як і більшість завдань, представлених у змісті презентацій, і сприяють набуттю майбутніми філологами комунікативного і навчального досвіду.

3. Мовленнєві вправи зорієнтовані на розвиток умінь використання мовних одиниць під час сприймання і породження текстів. Як зазначає А.М.Щукін, комунікативні або мовленнєві вправи – це вид творчих вправ, що забезпечують формування мовленнєвих умінь і найвищий рівень практичного володіння мовою [3, с.168]. Використання мовленнєвих вправ відбувається на різних етапах навчання у залежності від цілей їх застосування. Наприклад.

Discuss the following question: (Обговоріть питання: Що робить учителя хорошим учителем?)

Answer the question

What makes a teacher GOOD?

(Презентація «The profession of a Teacher» «Професія вчителя» слайд № 12)

В контексті проблеми формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів вважаємо, що мовленнєві вправи забезпечують вдосконалення комунікативних умінь майбутніх філологів, активізують розвиток професійно значущих якостей (творча активність, комунікабельність, перцептивність, толерантність, самокритичність), вмотивовують навчально-пізнавальну діяльність студентів шляхом використання фахово спрямованих вправ і сприяють розвитку умінь оцінювати і регулювати свою діяльність.

4. Комунікативні завдання, на відміну від мовленнєвих вправ, зорієнтовані не на форму, а на зміст, їм не притаманна багаторазовість виконання, як зазначають фахівці [4, с.182]. Зазвичай, комунікативні завдання супроводжуються певними стимулами, які слугують орієнтувальною основою для здійснення комунікації [5, с.94]. Ця орієнтувальна основа може мати вигляд вербального формулювання завдання, або схеми, малюнків, фотографій як його додаткових засобів. Прикладами комунікативних завдань є проектна робота, творчі завдання, що передбачають підготовку мультимедійних презентацій студентами. Метою використання комунікативних завдань у межах проблеми нашого дослідження є розкриття творчого потенціалу майбутніх філологів, демонстрація рівня їхньої мовленнєвої підготовки, сформованості професійних якостей, вміння оцінити власну діяльність і скоригувати її відповідно до ситуації та власних потреб. Проілюструємо зразками комунікативних завдань.

Prepare and make a presentation “Future School” (Підготуйте і проведіть презентацію “Школа майбутнього”). **Prepare and make a presentation about a system of secondary education in the country of your choice** (Підготуйте і проведіть презентацію про систему середньої освіти країни на власний вибір).

Результати та їх обговорення. Підсумовуючи вищенаведене, констатуємо, що мультимедійні навчальні презентації як засіб формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів лише тоді ефективні, якщо їхній зміст буде побудований на збалансованому та раціональному співвідношенні вищевказаних вправ і завдань, матеріал яких дібраний з урахуванням сформульованих вимог, котрі комплекс-

но забезпечують досягнення майбутніми філологами цілей їхньої навчально-пізнавальної діяльності – формування професійної іншомовної компетентності.

Висновки. Дослідивши особливості змісту мультимедійних навчальних презентацій, зазначимо, що перспективу подальшого дослідження вбачаємо у поглибленому вивченні дидактичних умов, які забезпечують ефективну організацію професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів із залученням мультимедійних навчальних презентацій, а також розроблення презентацій з інших іноземних мов і рідної мови за умови адаптації до особливостей змісту відповідних навчальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Словник української мови в 11 Т. – К.: Наукова думка, 1970. – Т.4. – 1624 с.
- [2] Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п’ятирічний курс навчання): Проект / [кол. авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей (керівники), Ю.В. Головач та ін.]. – Київ: держ. лінгв. ун-т та ін., Британська Рада, Міністерство освіти і науки України. – Вінниця: Видавництво «Нова книга», 2001. – 247с.
- [3] Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: [учебн. пос. для препода. и студ.] / А.Н. Щукин. – М.: Филоматис, 2006. – 480с.
- [4] Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: [підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590с.
- [5] Редько В.Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: монографія / Валерій Редько. – К.: Генеза, 2012. – 224с.

REFERENCES

- [1] Dictionary of Ukrainian Language in 11 parts. – K.: Naukova dumka, 1970. – P.4. – 1624 p.
- [2] Curriculum for English language development in universities and institutes: Draft 2. – Kyiv State Linguistic University, The British Council, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Vinnitsa: Nova knyga, 2001. – 247 p.
- [3] Shchukin, A.N. Teaching foreign languages: Theory and practice: [manual for teachers and students] / A.N. Shchukin. – M.: Philomatis, 2006. – 480 p.
- [4] Methodology of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: [manual for students of classic, pedagogical and linguistic universities] / Bigych, O.B., Borysko, N.F., Boretska, G.E and others / under supervision of S. Y. Nikolayeva. – K.: Lenvit, 2013. – 590 p.
- [5] Red’ko, V.G. Means of communicative competence formation in the content of school course books of foreign languages. Theory and practice: monograph / Valeriy Red’ko. – K.: Geneza, 2012. – 224 p.

About multimedia learning presentations for future philologists N.V. Sorokina

Abstract. The article deals with the theoretical background for generating the content of multimedia presentations. The suggested complex of exercises and tasks in the content of the multimedia presentations is used to form the professional foreign competence of future philologists.

Keywords: future philologists, multimedia learning presentation, exercises and tasks, professional foreign competence